

Både tordmulen och tobisgrisslan är utsatta för minkens härjningar. – Foto: Hans Hästbacka.

TOBISGRISLANS HÄCKNING SPOLIERAD AV MINK PÅ LÅNGGRYNNAN PÅ VALSÖRARNA

Valsörarna är kända för sin rika tobisgrisslestam. År 1984 räknades 2200 par i området. Hösten 1984 förorsakade oljeutsläppet från det grundstötta lastfartyget Eira en märkbar minskning bland tobisgrisslorna. Populationen har sedermera återhämtat sig till sin forna storlek.

De bästa tobisgrissleskären på Valsörarna finns i norra och nordöstra delen av skärgården. För forskare som kartlägger naturskyddsområdets häckfågelfauna är Långgrynnan, Bullergrynnan, Brädbådan och Rackelgrynnan, som befinner sig bredvid varandra, välkända grissleskår. Något österöver är Trekantbådan och Båtslagsgrynnan och grynnorna runt dem goda grissleskår. Längre i sydöst är även Gråsjälsbådan med sina små skär känd för sina alkfåglar. Förutom en rik tobisgrisslestam häckar också naturskyddsområdets största tordmulekoloni här.

Tobisgrisslornas häckningsframgång är stabil. Dödligheten bland boungarna är liten. Jag har ringmärkt tobisgrisslor på Valsörarna nio år i rad och har som regel funnit endast några döda ungar varje år. Ungarna är väl skyddade i hålligheterna bland stenarna, även mot svåra oväder. Det förklarar den goda överlevnaden. Efter att ha lämnat bona är ungarne betydligt mer utsatta för olika faror.

För de ruvande fåglarna och för ungarne i bona finns det dock en stor fara och det är minken. Det finns många exempel på den förödelse som minkar har åstadkommit i tobisgrisslekolonier. Minken har till och med åstadkommit total ödeläggelse av framgångsrika kolonier. I den inre skärgården förorsakar minken inte massdöd bland fåglarna. I utskärgården är situationen en annan. Fågelsamhällena på de öppna och trädlösa skären är inte skyddade för minkens jakter. Det är konstaterat att minken systematiskt har förstört alla hittade bon på dylika skär.

På Valsörarna har minkar rört sig redan under en lång tid. Från tid till annan har minkar observerats simma från skär till skär.

I spåren efter minkarna har ödelagda fågelsamhällen hittats. Till exempel i samband med undersökningarna år 1985 av följderna av oljeolyckan hösten 1984 kartlades häckningsframgången i 14 tärnkolonier på Valsörarna och Björkögrunden. Av dessa förstörde minken tre stycken. Samma år misslyckades häckningen i skräntärnekolonin nästan helt. Den största syndabocken var uppenbarligen minken.

Under de årliga ringmärkningarna av alkfåglar på Valsörarna har högst några ättna dunungar hittats. Åren 1985 och 1986 var tobisgrisslornas häckningsresultat mycket gott. Kläckningsprocenten var 89,3 (n=75) 1985 och 87,9 (n=167) 1986.

Överlevnadsprocenten för de kläckta ungarna var likaså hög. År 1985 dog 13,8 % av ungarna, om minkens plundringar utesluts. Minken tog sammanlagt nio ungar ur kontrollbona, vilket ökade ungdomligheten till 25,3 %. Sommaren 1986 var boungarnas dödlighet endast 7,8 % och inget bo förstördes av mink.

Sommaren 1993 förstördes emellertid häckningen så gott som fullständigt på Långgrynnan, som är ett av de bästa grissleskären på Valsörarna. Sommaren 1986 försökte jag tillsammans med Tapani Missonen hitta så många tobisgrisslebon på Långgrynnan som möjligt. Vi lyckades hitta 58 bon på skäret och följde upp ungarnas utveckling fram till dess de lämnade bona. Efter det året har vi årligen ringmärkt flera tiotals tobisgrissleungar på skäret. Den 10 juli 1992 ringmärkte jag ensam 40 grissleungar under besöket som räckte en timme. Den 17 juli 1993 var Långgrynnan nästan helt öde och tom. Under ett lika effektivt besök som året innan hittade jag endast 6 tobisgrissleungar att ringmärka. De välkända grisslebona var fullständigt tomma. I sex bohål fanns äggen kvar, tydligen övergivna (1x2 och 5x1 ägg). I närheten av bona låg rikligt med urätta ägg. I terrängen hittades en påäten unge; huvudet fattades. I stenhålstren fanns även här och där ätina storskrakägg. Jag hittade inga säkra spårtecken av marodören som varit på skäret. Men troligtvis var det minken som hade härjat på skäret. Kanske hade kråkor bidragit till ödeläggelsen genom att äta öppet liggande äggkullar.

På Bullergrynnan intill fanns det endast en aning färre grissleungar i bona än normalt. I mitten av 1980-talet började tordmulen häcka på Bullergrynnan. Sedan dess har tordmulen årligen häckat på skäret med några par. Det kanske tydligaste tecknet på störningar på Bullergrynnan var den totala frånvaron av tordmular. På de andra tordmuleskären i Valsörarnas skärgård har parantalet sakta vuxit.

Minken finns nuförtiden stadigt etablerad i naturen. Den rika stammen av alkfåglar och andfåglar på Valsörarna är synnerligen oskyddad mot den förödande jakt som minken bedriver. Skadorna torde vara ofrånkomliga, om minkstammen blir större än nu. För att skydda och bevara det rika fågellivet i naturskyddsområdet är fångst av minkar väl motiverad.

Litteratur

- Bergman, G. 1990: Mård, mink, räv – ovälkomna gäster på Mickelskären. – *Finlands Natur* 49 (1): 18-21.
- Hario, M. 1979: Minkin vahingollisuudesta merilinnustolle. – *Tringa* 6: 58-59.
- Hario, M. & Hildén, O. 1993: Muuttuva saaristolinnusto. – 317 ss. Forssa 1993.
- Pahtamaa, T. 1987: Alkfåglarnas häckningsresultat i Kvarken. – *Miljöeffekter av oljeutsläpp från MS Eira i Kvarken år 1984, miljöminist., serie A 62/1987.*
- Pahtamaa, T. 1987: Tärnornas häckningsresultat i Kvarken. – *Miljöeffekter av oljeutsläpp från MS Eira i Kvarken år 1984, miljöminist., serie A 62/1987.*